

STREGOVA ZSOLT, BÍRÓ MELINDA,
SZÉLES-KOVÁCS GYULA

Eszterházy Károly Főiskola, Sporttudományi Intézet, Eger
College of Eszterházy Károly, PE and Sport Science Institute, Eger

A TÉLI OLIMPIAI JÁTÉKOK ELFELEDETT VERSENYSZÁMAI

FORGOTTEN WINTER OLYMPIC GAMES EVENTS

Összefoglaló

A téli olimpiai játékok kilenc sportág 16 versenyszámával vette kezdetét 1924-ben a franciaországi Chamonixban. Azóta eltelt közel száz év, és a sportágak száma 15-re, a versenyszámoké pedig 95-re emelkedett. A rendező országok számos érdekes sportágat próbáltak ki, melyek közül néhány rövid életű volt, és végül nem került be a téli olimpiai programba. Ezen versenyszámok bemutatására vállalkoztunk a tanulmányban.

Kulcsszavak: téli olimpia, téli sportok

Abstract

The Winter Olympics competition in nine sports 16 numbers began in 1924 in France Chamonix. Since then, nearly a hundred years, and the number of sports to 15, the events of 95 has risen. The countries organizing tried a number of interesting sport that that was short-lived, and ultimately not included in the Olympic program. The study shows that race numbers.

Keywords: Winter Olympics, winter sports

A téli olimpiai játékok sportágai

A téli olimpiai játékok a Nemzetközi Olimpiai Bizottság által kijelölt franciaországi Chamonixban vette kezdetét 1924-ben. A téli sportágak olimpiai megjelenése viszont ennél korábbra tehető. Már tizenhat évvel az első téli olimpia előtt, 1908-ban Londonban debütált az első téli sportág, a műkorcsolya, mely érdekes színfoltja lehetett a nyári játékoknak. 1920-ban még mindig a nyári olimpia

kereteiben belül rendezték meg a téli sportágak első olimpiai versenyeit, amely a műkorcsolya mellett kiegészült a jégkoronggal is. Egy évvel az antwerpeni olimpiát követően döntött úgy a NOB, hogy az 1924-es párizsi olimpia előtt megrendezik a téli sportok nemzetközi hetét. Az első téli megmérettetésen tizenhat ország 258 sportolója versengett kilenc sportág 16 versenyszámában. A nyári olimpiához hasonlóan az eltelt évek alatt a versenyszámok, a nemzetek, a versenyzők és a nézők száma folyamatosan emelkedett.

Olimpia	Az olimpia éve	A rendező város, ország	Nemzet	Résztevő versenyző			Sportág	Versenyszám
				Összes	férfi	női		
I	1924	Chamonix, Franciaország	16	258	247	11	9	16
II	1928	St. Moritz, Svájc	25	464	438	26	8	14
III	1932	Lake Placid, USA	17	252	231	21	7	14
IV	1936	Garmisch-Partenkirchen, Németország	28	646	566	80	8	17
V	1948	St. Moritz, Svájc	28	669	592	77	9	22
VI	1952	Oslo, Norvégia	30	694	585	109	8	22
VII	1956	Cortina d'Ampezzo, Olaszország	32	821	687	134	8	24
VIII	1960	Squaw Valley, USA	30	665	521	144	8	27
IX	1964	Innsbruck, Ausztria	36	1091	892	199	10	34
X	1968	Grenoble, France	37	1158	947	211	10	35
XI	1972	Sapporo, Japan	35	1006	801	205	10	35
XII	1976	Innsbruck, Ausztria	37	1123	892	231	10	37
XIII	1980	Lake Placid, USA	37	1072	840	232	10	38
XIV	1984	Sarajevo, Jugoszlávia	49	1272	998	274	10	39
XV	1988	Calgary, Kanada	57	1423	1122	301	10	46
XVI	1992	Albertville, Franciaország	64	1801	1313	488	12	57
XVII	1994	Lillehammer, Norvégia	67	1737	1215	522	12	61
XVIII	1998	Nagano, Japán	72	2176	1389	787	14	68
XIX	2002	Salt Lake City, USA	78	2399	1513	886	15	78
XX	2006	Turin, Olaszország	80	2508	1548	960	15	84
XXI	2010	Vancouver, Kanada	82	2566	1522	1044	15	86
XXII	2014	Szocsi, Oroszország	88	2873	1714	1159	15	98
XXIII	2018	<i>Pyeongchang, Dél Korea</i>					15	102
XXIV	2022	<i>Peking, Kína</i>					15	102

1. táblázat: A téli olimpia sportágainak és versenyszámainak változása

Az első olimpiától számítva 6 olyan sportág van, amely az összes télen megrendezett játékokon szerepelt: északi összetett, gyorskorcsolya, jégkorong, műkorcsolya, sífutás, síugrás. A makulátlan mérleget a bob csak az 1960-as (Squaw Valley) hiányzása miatt nem tudja felmutatni. 5 versenyszám csatlakozott még a téli olimpiához: az alpesi sí 1936-tól, a szánkó 1964-től, a rövidpályás gyorskorcsolya és a siakrobatika 1992-től és ahódeszka 1998-tól.

A biatlon (más néven Military Patrol) és a curling 1924-ben az első olimpián tagja volt a 9 versenyszámnak, mellyel elindult a téli olimpiák története, azonban a második olimpián kivették e számokat a játékokból. A következő években bemutató sportágként tértek vissza, míg 1960 (biatlon) és 1998 (curling) elhozta mindkét versenyszám részére a teljes tagságot a játékok életében.

A skeleton hasonlóan az előző két számhoz a kezdeti években jelen volt (1928-1948), és a későbbiekben szerezte meg a végleges tagságot (2002-ben), anynyi különbséggel, hogy mint bemutató sportág nem szerepelt az olimpiák történelmében.

A jégtánc mint a műkorcsolya egyik ága az 1976-os olimpián debütált a közönség nyomására, és azóta is része az olimpiai programnak.

Számos sportág és versenyszám volt a téli olimpiák történetében, hasonlóan a nyárihoz, mely rövid életű volt. Az úgynevezett bemutató sportágak (demonstration sport) az újkori olimpiák történetében elég gyakran szerepet kaptak. Elsősorban a helyi sportok támogatása (akár a rendező ország nemzeti vagy csak egyszerűen népszerű sportja) volt a cél, valamint a bemutatóval az Olimpiai Bizottság tetszését próbálták megnyerni a teljes körű olimpiai tagsághoz. Bemutató sportként kapott helyet az olimpián, de nem került végül be az olimpiai programba a **bandy** (1952), a **bajor curling** (1936, 1964), a **sjőring** (1928), a **sibalett** (1988, 1992), a **kutyaszánhúzás** (1932), a **gyorssí** (1992) és a **téli öttusa** (1948), továbbá szerepelt még az olimpiákon a **paralimpiai alpesisí** (1984, 1988) és a **paralimpiai sífutás** (1988).

	1924	1928	1932	1936	1948	1952	1956	1960	1964	1968	1972	1976	1980	1984	1988	1992	1994	1998	2002	2006	2010	2014
Északi összetett	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gyorskorcsolya	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Jégkorong	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Műkorcsolya	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Sífutás	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Síugrás	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bob	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Alpesi sí				x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Biatlon (military p.)	x	B		B	B			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Szánkó									x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Curling	x		B												B	B		x	x	x	x	x
Skeleton		x			x															x	x	x
Rövidpályás gyorsk.																x	x	x	x	x	x	x
Siakrobatika																x	x	x	x	x	x	x
Hódeszka																		x	x	x	x	x
Sjőring		B																				
Kutyaszánhúzás			B																			
Téli öttusa					B																	
Bandy						B																
Bajor Curling				B					B													
Sibalett															B	B						
Gyorssí																B						
Paralimpiai alpesisí														B	B							
Paralimpiai sífutás															B							

A bandy

A bandy 1952-ben a VI. téli olimpián Oslóban (Norvégia) kapott helyet a programban. Habár nem része az olimpiai játékoknak, a NOB elfogadta olimpiai sportként. A bandy (jéglabda) eredete a 19. századra vezethető vissza, az oroszok tartják magukat a sportág feltalálóinak. A játék a jégkorong és a futball keveréke, bár jégen korcsolyával játsszák, mégis jobban hasonlít a futballhoz. Egy csapat 10 mezőnyjátékosból és 1 kapusból áll. A játék 2 * 45 percig tart, a mezőnyjátékosok ütők segítségével próbálják a labdát az ellenfél kapujába juttatni. A végén a több gólt szerző csapat nyer. Az olimpián három nemzet (Svédország, Norvégia, Finnország) vetélkedett egymással. Végül „körbeverés” miatt a gólkülönbség döntött, így Svédország nyerte a tornát. Bár az további olimpiai részvételt nem vívta ki a sport, azonban a mai napig igen nagy népszerűségnek örvend. A 2014-es világbajnokságot a Szibériai Irkutszkban rendezték Oroszország győzelmével. A B ligában Magyarország világbajnoki bronzérmet szerzett.

1. kép: Bandymerkőzés az 1952-es olimpián

Bajor curling

A bajor curling, más néven csúszókorong nem azonos a curlinggel, azaz a jégtekével. Kezdetben közös össel bírtak, mivel a játékszabályok közel azonosak. A csúszókorongnak van nyári és téli változata is, míg a curling csak téli sport. A nyári csúszókorongot a pétanque-hoz hasonlóan egy műanyag borítású pályán játsszák, vagy akár szabad ég alatt aszfalton. Így a neve Asphaltstockschiessen, illetve a téli változatát Eisschiessennek mondják. A két sport végül 1820-ban az

első korongegylet megalakulásával végleg külön vált. A bajor curling 1936-ban Németországban bemutató sportként jelent meg az olimpián, melyet a kor egyik legdrágább létesítményében, a Riesserseeben rendeztek. Természetesen a téli-esített változatát játszották. Németország mellett a sportág másik „hazájának” Ausztria számít, így nem meglepő, hogy az Innsbruckban megrendezett olimpián is jelen volt bemutatkozó sportként. Ezen országokban több mint 200 ezren űzik ezt a sportot, férfiak, nők és gyerekek egyaránt. Közel 18 országban játszik a játékot, és rendeznek belőle Eisstockschiessen-versenyeket. A téli olimpiai részvételét valószínűleg a hasonló, azonban népszerűbb curling beárnyékolta.

2. kép: Bajor curling 1936-ból

3. kép: Gratuláció az 1936-os Eisschiessen olimpiai bajnok csapat kapitányának

Sijöring

4. kép: Sijöring az 1928-ban St. Moritz-ban rendezett téli olimpián

A sijöring egyetlen alkalommal szerepelt az olimpiai programban, méghozzá a II. téli olimpián (St. Moritz) 1928-ban, ahol a St. Moritz-i tó jegén rendezték a versenyt. A sportág skandináv eredetű, neve a norvég *skikjøring* szóból származik. Jelentése sívezetés. A sport lényege, hogy egy sílécen haladó személyt kutya (kutyák), ló vagy valamilyen motoros jármű húz. A kutyák általában hármban (1–3 kutya) húzzák a sílécen lévő személyt. A motoros meghajtásnál egy személy vezeti a járművet. A lovas változatban lehet betanított ló, illetve itt is lehet lovas, aki irányítja a lovat. Az olimpián a lovas nélküli változat szerepelt.

Síbalett

5. kép: A képen Annika Johansson, a svéd síbalett-kiválóság látható műsorszáma közben (forrás: media.olympics.com.au)

A síbalett valamikor az évszázad derekán jelent meg mint sport a havas pályákon. Kétszer szerepelt az olimpián, 1988-ban Kanadában (Calgary) és 1992-ben Franciaországban (Albertville). Lehet mondani, hogy az alpesi sí és a műkorcsolya keveréke. Lényege, hogy egy akadályoktól mentes sík pályán a versenyző lefelé haladva zenére különböző ugrásokból, pörgésekből álló koreográfiát mutat be. Pontozását a technikai nehézség és a kivitelezési stílus egyvelege adta. A sport a fénykorát a 70-es, 80-as évekre érte el az Egyesült Államokban. Végül az olimpián történő szereplése nem hozta meg számára a kellő sikert. Az olimpiát követő években sokat veszített népszerűségéből, így a Nemzeti Síszövetség 2000-ben kivonta a hivatalos versenyprogramjából.

Kutyaszánhúzás

6. kép: Az 1932-es olimpia kutyaszánhúzás versenye. A képen az ötödik helyen végzett Roger Haines (USA) verseny közben, és Leonard Seppala (USA), a verseny ezüstérmese kutyáival.

A III. téli olimpiát 1932-ben, Amerikában, az alig 4000 fős Lake Placidban rendezték. Az amerikaiak minden addiginál különlegesebb, izgalmasabb olimpiát szerettek volna szervezni, így beillesztették a programba a kutyaszánhúzást, amelyet bemutató sportágnak szántak. 5 induló Kanadából, 7 pedig az Egyesült Államokból nevezett a futamra, melyet a New England-i Szánhúzó Klub szabálya szerint folytattak le. A hatkutyás fogatoknak 2-szer kellett megtenniük a 25,1 mérföldes távot. A versenyt a kanadai Emile St. Godard nyerte.

A későbbiekben azonban a kutyaszánhúzás – habár még egyszer szerepelt a programban, 1952-ben Osloban – nem nyerte el az olimpiai tagságot, mivel igen költséges sportnak számít. Körülményes a felszerelés és a kutyák utaztatása, etetése, ellátása, valamint eltérőek a földrészek és az országok állategészségügyi rendeletei (karantén, oltások stb.).

Gyorssí

7. kép: 1992. Albertville, gyorsí

A gyorsí a síbalett mellett szintén bemutatkozó sportágként vett részt Franciaországban Albertville-ben (1992) a XVI. téli olimpián. A Les Arcs-i síparadicsomban rendezték meg a versenyt 2 kilométeres versenytávon. A verseny lényege, hogy minél nagyobb sebességre gyorsítson fel a versenyző. Ebből adódóan igen veszélyes sportnak számít. A versenyt sajnos beárnyékolta a svájci Nicolas Bochatay halála, aki a döntő reggelén egy hókotrónak száguldott, és a helyszínen az életét vesztette. A versenyt 229,299 km/h teljesítménnyel a francia Michael Pruger nyerte. A gyorsí napjainkban is jelen van, központjának Franciaország számít. 1995-ben az álomhatárnak tekintett 240 km/h sebességet az amerikai Jeff Hamilton érte el. Ekkora sebességnél a versenyzőre olyan erők hatnak, hogy a legkisebb hiba is szörnyű tragédiához vezet. A síelők ugyanolyan síruhát viselnek, mint más sísportágaknál, azonban a fejtámlájuk különleges, a nyaknál a testhez igazodik, hogy csökkentse a légellenállást. Valószínűsíthető, hogy az olimpián történt tragikus haláleset és a sportból adódó igen veszélyes sérülések miatt nem került be az olimpia számjai közé a sportág. A gyorsuló világunkban az egyre modernizálódó felszerelések hatására a jelenlegi csúcstartó Simone Origone 251,4 km/h sebességgel.

Az V. téli olimpián a svájci St. Moritzban (1948) került bevezetésre a nyári öttusához hasonló játék, a téli öttusa. A nyári változathoz hasonlóan itt is öt sportágból áll a verseny: sífutás, sportlövészet, lesiklás, vívás és lovaglás. Valójában a vívás, a lövészet és a lovaglás lett kiegészítve a téli sportokkal, azaz a lesiklással és a sífutással. Valószínűleg azért sem tudott meghonosodni ez az ágazat a téli olimpiákon, mert a nyári játékokon optimálisabb körülmények között jelen volt ötből három sportág. 1948-ban 5 nemzet 14 sportolója nevezett, hárman közülük nem fejezték be a versenyt, melyet a svéd Gustaf Lindh nyert meg.

Felhasznált irodalom:

1932 Winter Games Official Results Book pp. 250–254. la84foundation.org. <http://library.la84.org/6oic/OfficialReports/1932/1932w.pdf>

Official Report of the XVI Olympic Winter Games of Albertville and Savoie

<http://library.la84.org/6oic/OfficialReports/1992/orw1992.pdf>

http://mult-kor.hu/20140207_ezeket_a_sportokat_ne_keresse_szocsiban?print=1

http://sportgeza.hu/sport/hirek/2014/02/03/harmadik_hely_a_bandy-vb_masodosztalyaban/

<http://www.mob.hu/bronzermes-a-magyar-bandy-valogatott>

<http://www.curling2002.hu/bevezeto/csuszokorong>

http://mult-kor.hu/20100218_az_elfelejtett_naci_olimpia

http://www.nemzetisport.hu/teli_olimpia/sibalett-a-teli-olimpiak-elfeledett-megis-felejthetetlen-sportaga-2314977

<http://library.la84.org/OlympicInformationCenter/OlympicReview/1988/ore245/ORE245t.pdf>

Képek hivatkozásai:

1. kép <http://www.gettyimages.com/detail/news-photo/winter-olympics-1952-oslo-norway-en-norv%C3%A8ge-%C3%A0-oslo-du-14-au-news-photo/160675173>
2. kép <http://footage.framepool.com/en/shot/659829211-ice-stock-sport-ice-skating-rink-garmisch-partenkirchen-throwing>
3. kép <http://www.periodpaper.com/products/1936-winter-olympics-georg-edenhauser-ice-stock-print-original-historic-image-044057-olympic-075>
4. kép <http://www.lovasok.hu/index.php?i=82072>

5. kép http://www.nemzetisport.hu/teli_olimpia/sibalett-a-teli-olimpiak-elfeledett-megis-felejthetetlen-sportaga-2314977
6. kép <http://library.la84.org/6oic/OfficialReports/1932/1932w.pdf>
7. kép <http://library.la84.org/6oic/OfficialReports/1992/orw1992.pdf>
8. kép <http://library.la84.org/6oic/OfficialReports/1992/orw1992.pdf>
9. kép <http://gearpatrol.com/2014/01/30/ode-winter-pentathlon/>